

HALADÁS

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 „ — „
Negyedévre 1 „ 50 „
Egyes szám 10 kr.

Hirdetések díja:
4 hasábos petítor 5 kr.
Nyilttérben 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél 30 kr.

Szerkesztőszéki iroda:
Főtér 6. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
Vissza nem adatik.

Kiadóhivatal:
VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek hirdetések és reklamátiok ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Lapunk Aprilis 1-sőjével új évnegyedbe lép, miért az előfizetések szives megújítását tisztelettel kérjük. Eddigi iránya lapunknak változatlan marad. Hü közlője leendő a megye és város közérdekű eseményeinek. Megismerteti olvasóinkat a hazában s a nagyvilágban történetekkel, igyekezni fog újdonságokkal élénkséget feuntartani. Közöl avatott tollaktól ismeretterjesztő s közgazdasági cikkeket, egy uttal szépirodalmi és mullattató olvasmányokról is gondoskodván.

Előfizetési árak:

Aprilis — Juniusra . 1 fr. 50 kr.
Aprilis — Septemberre 3 fr. —
Aprilis — Decemberre 4 fr. 50 kr
a szerkesztő és kiadóhivatal.

A kisbirtokosok földhitel-egylete.

A magyar kisbirtokosok országos földhitel egyesülete valódi eseményt képez napjainkban. Az egyesületi téren ma páratlan s az ország, mely minden szép jó és nemes iránt anyira fogékony, a sanyaru pénzügyi viszonyok dacára siet lelkesedését kinyilvánítani az eszme hasznos nagysága iránt.

Valóban páratlan a nyilatkozó rokonszenv és támogatás ez intézet iránt.

Nem is lehet másként, mert a cél: segíteni a kisbirtokosokon s a magyar állam jobbára ezekből áll,— azon az osztályon tehát, mely a sok mostoha idő folytán kezdi elveszteni biztos fentartási eszközét; — mert a Felső az egylet támogatásában 10.000 f. adományozása által elől járt, oly példa, mely az országot magával ragadja; mert a kormány az orsz. alaptörvényéből járult az egylet alapítójához, s mert végre a jelen egyesülés a nyereszkesedési szempontokat kizárja, nemes hivatása lévén csak segíteni; támogatni a kisbirtokost, mind oly hatalmas tények, melyek az országot hidegen semmi esetre sem hagyhatták.

Minden megye siet adóját leróni ez intézet iránt; a pártoló tagok tömegesen gyűlnek s ez az intézet felvirágzását biztosítja.

Megyénk sem maradhat hátra. A megyei képviselő bizottságot küldött ki, hogy e tekintetben lehetőleg oda hasson, miszerint az új intézet megyénk részéről is lehető legnagyobb támogatásban részesüljön.

A bizottság munkáját maholnap bevégi és felhívásait szét fogja küldeni.

Megyénk birtokos osztálya az által fogja megmutatni valódi helyes

gondolkodás módját, lelkesedését, fogékonyágát a hasznos eszmék és saját érdeke iránt, ha csoportosul ez eszme körül és tömegesen siet alapítója lenni a leghasznosabb intézetnek.

Menjünk előre s teljesítsük önmagunkkal szemben a legszentebb köteleaséget.

— d. —

— Az angol sajtó Salisbury jegyzékéről, — egyetlen nagy lap kivételével, — helyeslőleg nyilatkozik; a „Times“ ügyes világosan fogalmazott iratnak nevezi azt, mely világosan meghatározza a kormány állását és bebizonyítja, hogy a békeszerződés jóval túlhaladja a háborúnak hirdetőit céljait és összeegyeztethetetlen Európának és Angliának érdekeivel. A kongresszus lenne a természetesebb kiegyezési mód; ennek összeülése most már csak Oroszország engedékenységtől függ. Oroszországnak el kell határoznia magát, vajon magatartása által utját akarja-e vágni a vitás kérdések megoldásának. — A „Daily News“ szintén pártolja a kongresszust, mint a békés megoldás egyetlen eszközét; Salisbury jegyzékét azzal vádolja, hogy semmi indítványt sem foglal magában a san-stefanoi bekekötés szükséges módosításaira nézve, és ezért Anglia sem tudhatja, hogy a kormány esetleg minok védelmét fogja kívánni tőle. — A „Morning Post“ bizouyítékot lát körjegyzékben, hogy a külügyi hivatal eddigi ingadozását erélyesség és határozottság foglalta el, és hogy a brit kabinet majdnem az egész békeszerződést elveti. Salisbury bizonyos tekintetben vádiratot fogalmazott a sanstefonai szerződés ellen. — A „Dali Teleg.“ reméli, hogy e derék, becsületes, méltóságos és határozott körjegyzék tekintetbe vételével támogatni fogja az elenzék a kormányt. — A „Standard“ szerint a körjegyzék egész Európa előtt való mesteri és megcáfolatlan igazolása Anglia álláspontjára.

— Indiában az angol kormány erélyesen folytatja a fegyverkezést. Bombayból érkezett hírek tudatják, hogy az angol katonaság már megkezdte fölvonulását, sőt egyes csapatok onnan hajókan Maltába is szállítottak, hozván magukkal hegyi ágyukat is.

— Olaszország keleti politikája felől távirják Bécsből: Olaszország, teljes mértékben kifejezve ugyan meggyőződését, hogy az orosz kabinet a san-stefanoi szerződés ellen fölmerült aggodalmakat éretten megfogja fontolni, — kijelentette, hogy minden pentra nézve egyetért Salisbury jegyzékével, mely Ausztria-Magyarország nézeteivel is egyezik. Az olasz kormány szükségesnek véli visszatérni a kongresszus tervéhez.

— Uj bolgár fejedelmi jelölt nevét közlik Párisból. E jelölt pedig senki más, mint az e nnpokban Budapesten is járt Chartres herceg, kit állítólag a bécsi kabinet támogat. Egyelőre csak mint hírt jegyezzük föl, melynek kevés hitelt tulajdoníthatunk.

A kis önképző-körök.

Alig hat éve, hogy elhangzott Dolinai Gyula azon ezélszerű indítványa, miszerint az iskolákban a tanulók között alakíttassanak „kis önképző-körök“. Már is ezerekre megy azon iskolák száma, melyekben „kis önképző-körök“ alakíttattak. E köröknek szaklapja a „Hasznos mulattató“, melynek kiadását a nagyméltóságú m. kir. vallás és közoktatási miniszterium is, kegyes segélyezésével előmozdítja, s magas rendeltével az iskolaszékeket — gondnokságokat annak megszerzésére utasítja.

Az 1868. XXXVIII. és 1876. XXVIII. törv. cikkek végre hajtása tárgyában a polgári községi iskolaszékek számára kiadott miniszteri utasítás 12 §-ában megrendeli hogy az iskolaszék hasson oda és kövessen el mindent, hogy minden iskolában népiskolai könyvtár állíttassék. Ime ezen okok elég bizonyítékot nyújtanak arra, hogy a kis önképző-köröknek áldás-teljes hivatásuk van az iskolákban.

Mielőtt ezt azonban bebizonyítanók. Tekintsünk vissza az iskolák multjára s nézzük meg miféle okok folytán jöttek létre az „önképző-körök“

Elemi-népiskoláinkban, valamint középtanodáinkban is a legújabb időkig a szellemi tehetségek kifejtésére az előirt tankönyv- és tantárgyszáraz előadásán kívül semmi eszköz sem volt. A testi erő kifejtéséről pedig épen senkiesem gondoskodott sőt azt a lélekre nézne kárhatosnak tartották.

Letenni az abc-ét, fölvenni a tankönyvet, bemagolni a föl hagyott leczkét betűről betűre — ugy a mint azt egy régi tanárnak tetszett megírni és tanítványaira rea erőszakolni — s azt felmondani anélkül, hogy a tanuló tudná mit beszél: ez volt sorsa minden tanulni vágyó gyermeknek és ifiúnak.

Érezte ezt tanuló és tanító egyiránt. Ezen hiány felismerése, a szükség teremtette az ifjusági önképző-köröket olykor támogatva — többnyire ellenezve — a tanító karoktól. E körök működésének szellemi gyümölcsözése nem maradt el, mivel az ifiak kiképzéséhez nagyon szükséges és lényeges ismeretek megadásával járult.

(Folyt. köv.)

POLITIKAI HIREK.

A kamarától Romában a sorozás azonnali elrendelését követelte a miniszterium. Az 1858-iki korosz-

tály kerül sorozás alá. Majlandi lapok állítják, hogy Olaszország és Ausztria közt alkudozások folynak. Az alkudozás tárgya, hogy Olaszország szakítson a Muszka barátsággal. E szakításért az olasz kormány Tirol egy részét kérné. — Wolkovszky muszka herczeg rendkívüli köldetésben ideérkezett.

A Szent-pétervári kormány Salisbury körjegyzékét válasz nélkül hagyja, a san-stefanoi bekekötés elismerését nem is kéri egy hatalomtól sem, hanem annak feltételeiben eljár s hadseregét csak addig hagyja a Balkántérszigeten, míg azt a török flotta jelenléte szükségessé teszi.

A miniszterium Romában a kamara tegnapi ülésén egy 20 milliónyi póthitel kért, melyekből 17 milliót az előbbi kabinet már kiadott. A kiadások közt van 1 és fél millió lovakért, A hadügyminiszter tegnapelőtt sürgösen kért 4 és fél millió lírát.

„R.“ jelenti Perából: A muszkák újra kéri, hogy Bujukderét megszállhassák, mivel San-Stefanóból nem lehet elhajozni. A török haderő Gallipoli és Pera közt 248 hadilábon álló zászlóaljra rug.

Tanítói gyűlés.

T. Szerkesztőség!

(Vége.)

8) Megalakulván a Torda-Aranyosmegyei tantestület tisztsége, eddigi hivatalnokai megköszönvén a bennök helyezett bizalmát — hivatalunkról lemondanak. Ezután elnök Pálffy Károly a. fia elfoglalván elnöki széket szép hatásos beszédben köszöni meg, hogy a bizalom benne öszpontosult; egyszersmind felhívja a tantestület minden tagját azon nemes harcra, melyben mindenkinek ereje és tehetsége szerint munkálni kell, hogy így ösztetett erővel elérhessük a célt, mely jónkbe tüzetett.

9) Elnök a. fi felhozza, hogy a tantestület apróbb fiók körökre osztassék. H-t. A fiók körök szolgabírói járasonként alakíttatnak, a központ a fiók körökben a bírói állomás helye, megalapításuk az éltesebb tanítóra bízatik, a kik is jegyzőkönyv alapján felhívandók. —

10) Indítványoztatik az alapszabályok magyar és román nyelven való kinyomatása a jelenlevő tagok névsorával együttesen. H-t. Az indítvány elfogadtatván, kinyomatása a központi választmányra bízatik.

11) Indítványoztatik miszerint tanfelügyelő J. Moldován Gergely úr kérésék fel, hogy a tantestület részére m. kir. közoktatási miniszteriumtól miután az egyletnek pénze nincs ingyen taneszközöket szerezzen. H-t. Az indítvány elfogadtatván, felkérése elhatároztatik.

12) Főlemlítettik miszerint bi-

zassék meg a központi választvány, hogy a tantestület számára díj nélkül lapokat szerezzen, s ezzel kapcsolatosan egy helyiséget béreljen, hol a választmányi ülések tartassanak, és a vidékről bejövő tanítók valamint a helybeliek is az ott levő szaklapokat, szakkönyveket olvashatták. — H-t. Fent említett javaslat elfogadtatván, kivitele a közp. választmányra bizatik.

13) Indítványoztatik végre miszerint, kéressék fel a t. Tanfelügyelő úr, hogy hasson oda az illető egyházi hatóságoknál, miszerint a felekezeti iskolák tanítói is az illető egyház községekétől részesítenessék a köz és köri gyűlésekre való utazásuk alkalmával úti költség és napi díjban. H-t. Fent irt indítvány elfogadtatván t. tanfelügyelő úr felkérése elhatározottatik.

14) Jegyzőkönyv hitelesítésével elnök Pálffy Károly pénzt. Májai István Molnár, Márton és Fekete János választmányi tagok. Titkár és jegyző a. fiai bizatnak meg.

A jegyzőkönyv hitelesítetett.

1878. Márt. 17-én.

Kiadta Tordán, Márt. 29-én 878.
Pálffy Károly, Mezei András,
elnök. jegyző.

Budapesti levelek.

Budapest, 1878. április 5-én.

Engedje meg első sorban is t. szerkesztő ur, hogy az új évnegyedben becses lapjához fűződő igen tisztelt előfizetőit illetőleg nagyérdemű olvasóit mint r. levelezője üdvözölhessem. Mai levelemet nem kezdhetem kedvesebb sorozattal, mint avval, ha azon jelmez gyermek bábról szölok melyet a Hungaria dísztermében rendeztek s a melyre oly nagy érdeklődés volt Budapesten. A gyermekek polonaise zengzetes hangjainál pont hét órákor vonultak párosával a terembe, mely ezelőtt jóval már megtelt az apró világ szülőivel s a polgárság s arisztokratia legválogatottabb képviselőivel. Legfejtünőbb volt a lányok között a szép kis Houchard

Ilona, Houchard Ferenc, orsz. képviselő leánya, ki számos apró társával mesterüket díszes koszorúval lepték meg. Tized fél órákor a jelenlévő vendégek is tánczra perdültek Becker Lajos hegedűje mellett.

A napokban fővárosunkban egy orosz hercegnő mulatott mintegy 5 napig, neve ismeretlen, de névjegyén ez állott: „Martha Sabinei superieure des soeurs de charités de la Ste Annunziata,„ A „veres kereszt“ védjegyével ellátott azon apácák fejedelm asszonya, a kik Bulgáriában foglalkoznak az orosz sebesültek ápolásaival. Tömérdék pénz felett rendelkezett, Budapesten számos bevásárlásokat tett, így igen sok gyógyszer, vásznat, sebkötőket, inget, nadrágokat stb. sok ezeret hagyott itt. Medgyamayval elment az ó-budai hajógyárba is, megnézte ott a Duna gőzhajózási társaság hajóit — mind azokat a miket a „vörös kereszt“ számára készítettek, hogy velők a bulgáriai sebesülteket a Dunán fölfele hozzák, Nándorfehérvár tájáról Oroszországba hozzák. Minden hajó a veres kereszttel ellátva — 150 sebesült felvételére képes körülbelül 40.000 db. sebesült munkát kell bolgár földről haza vinni. A hercegnő Blumer orosz konzul vendége volt és rokona gr. O'Donnell társaságában töltötte a napokat.

Ugy látszik csakugyan, hogy fővárosunkban — esünk, esünk hátra felé. A fővárosi közgyűlésben a napokban két szavazat többséggel fogadták el azon brutális tervet, hogy a város ligetben német színház emelkedjék (szégyenére a fővárosnak) német előadásokat tartassanak, hiszen szükséges ugy mond egyik városi honatya, mert a fővárosban mintegy 60.000 német (az az sváb és zsidó) várja a német geniusz emelkedését, virágzását. Még a híres Sztupa országos képviselő és nem tudjuk mi számtalan olyan neszse semmi... is arra szavazott, hogy a németnek adjuk előnyt, a melyért városunkban a legnagyobb visszatetszést nyerte,

megbotránkozást szült eljárása — és méltón. Szegény fővárosunk. Magyarországnak nem volt hanem lesz — mondá híres magyarunk.

H. Dózsa Géza.

Az aranyoszekéi birtokossági vagyoni ügyében.

(Vége.)

Nézze meg a volt aranyoszekéi fő király bírói, dulói (szolgabírói) levéltárban, találja e nyomát Dulóságom (szolgabíróóságom) ideiből, hogy több községekben, az akkor prosens szükségek fedezéséről gondoskodáson kívül a nevelés ügyének örökre biztosítása érdekében polgári részről többek között ez ment határozatba közzös meg egyezéssel: „minden házaspár esküvő napján fizessen születendő gyermeke neveltetése czéljára egy frtot egy nevelési alapba, s minden született gyermek keresztelesekor annak neveltetése czéljára 1 egy frtot s helyeztessék ez alap hatósági felügyelet alá.“ — Vagy ha restelti levéltárt kutatni: kérdezze meg közügyész Horváth Simon vagy nyugalmazott Székely Lázár százados Rác B. úrtól: kinek indítványára és befolyása alatt történt az? mi ha élet pályám azon állásról igen hamar előbb nem viszen — mint örök forrásu alap képes leendett nem csak a nevelés ügyét örökre biztosítani, de a község szükségéi fedezésére és idővel alapot teremteni.

S végre járjon utána aunak, hogy miután életpályám s némileg korom is elvont a néppeli adigakhoz hasonló érintkezés és arra való befolyástól: mind egy volt e nekem a nevelés ügye? megfeledeztem e a tekintetbeni polgári kötelességemről; s midőn Erdély értelmisége, tekintélyes gazdaszai által ellett ismerve, hogy ezen osztályrész gazdaszati felvirágzásának egyik emeltyűje: a gyümölcs és szőlő tenyésztés és nemesítés — azon körben melyben én élttem: nyujtatott e alkalom, tétetett

le csak a mult 1876-ik évben alap hol a tanító vezetése alatt, az arra legalkalmasabb helyen és legkényelmesebben vezetethessenek bele, az iskola kötelesek és ismétlők, a gyümölcs és szőlő tenyésztés és nemesítés meg kedvelésében tanulásában? s ha igen ki által?

Jegyzés. Ezen gyümölcs iskolára felhívom a t. tanfelügyelő ur figyelmét, hogy valjon olyan nagy szőlő nevelő községben mint Vincz, az ottani állami iskola mellett nem lehetne-e czélszerűen használni, ha bár az iskola mely mellett az fekszik bele is olvadt az államiba?

Én meg mutattam a helyeket, honnan meggyőződést szerezhethet egy képviselő uram az iránt hogy mennyiben érdekelt és érdekel engemet — mint igen kisbirtokos és kevés befolyással bíró hon polgárt — a nevelés ügye; ő ha magát tisztességes emberek sorába tartozonak tartja: köteles végire járni hogy van-e nekem részem azokban, illetőleg azok elő állításában? s teileg és befolyással mennyi? mert hogy azok miket felhoztam tények, annak mindenütt nyomára fog találni.

Ha pedig azt nem teszi, mint szenvedélyesködő, s így tisztességes emberek párbeszédére nem alkalmas emberrel nem állok többé szóba.

Magam a nevelésnek köszönem társadalmi állásamat vagyonaeszkámnak is nagyobb részét, azért nem is felekeztem meg arról soha, a sors is nyujtott elég tágos tért a működhetésre, — hanem én nem szoktam egyik gyermekemről a lepedőt azért levonni hogy a másikat takarjam, hanem mind ketőről külön gondoskodom; és mint protestáns magyar, a protestantismusnak ugy szólva sorából vérebé ment elvinnél fogva nem idegen vérből, hanem saját véreből szeretem szivni lételelem és életfeltetelem tápanyagát, nem pedig gombaként tengődni, a dajka által édes gyermekétől elvont hideg téjjel.

Magyari Pál.

TÁRCZA

Rembrandt és hitvese.

(Egy kép története)

A drezdai képcsarnokban — számos műkinesei között — Rafael eredeti Modonáján kívül, Rembrandt a híres hollandi művész csoport képe díszel, mely önmaga és nejét, egy kis művészi historia megörökítésének czéljából — ábrázolja. E kis történetke eléggé jellemző a művész pajzán, de természetű kedélyességének, művészi felfogása, lélekhangulata szines árnyalatainak. Minden műyén, az eredetiség és egyoldalúság mellett a természet hű átéltség ömlik szét. Megtettesített alakjaival — nem ritkán csevegett, pipázgatott; ezekkel a csapszék kormos legét szivta be; nem egyszer láthatták őt a dudások és csimpolyások társaságában — barátilag mulatozni. De hátr Rembrandt képei a valóság genialis utánzásán is túlhaladtak, mégis észrevehető a figyelmes szemlélő, hogy azoknak föjelteme a külső szélsőségekre van alapítva; ezen szélsőségek nélkül ritkán festett Rembrandt, — mert ő azt nélkülözni

nem tudta, s így többnyire hajhászta is. —

Szép neje — Janettével — midőn jobbát nyujtá neki, kevés idővel ezután Háágba költöztek. A plébánia mellett egy kicsiny — de annál élénkebb utzácskába bérelt magának szerény lakást. Alig láthaták hallhatatlanná vált remekeit — az ablaka alatt elsétálók, s mégis reggeltől estig — mintegy előzőnlék látogatói lakását. — Ezen előnyös látogatások által ama kellemes helyzetbe jött a művész, hogy az előkelőség — és műbarátok előtt magát bemutatnia szükségtelemmé vált; azok tódultak kicsiny — de pompás műtermébe, s rövid időn a leghizelgőbb megrendelések jutottak osztály-részéül, eltekintve amaz egyeduraság bélyegét szembetűnően magán hordozó eljárástól, melyszerént e fejedelm a niederlandi fastóket — u. m. Rubens — Van Dyck, Teniers és másokat — kitüntetni szokta.

Az ép oly büszke — valamint a kényszert nem ismerő Rembrandt — alig láttatá magát pályatársai előtt. —

Érezte, hogy eltekintve az ottani festőiskola elveitől elszigeteltség-

ben, elég erős arra, hogy magának utat törjön, a nélkül — hogy mint rendszeren ott szokás volt — Rubens mesternek kacsalírozni kénytelenítették, s ezért pályatársaitól hosszas ideig ignoráltak. —

Egy különös esemény, mely szerint hogy pályatársaival eshető találkozását kikerülhesse, s melynek következtében a csapszék; koldus és cigány kunyhókat, s a jófaluasi paradicsomát látogató — a brabanti testőkek érinkezésbe hozta. —

A külváros egyik ódon — rozszant épületében mulatozott, mely egy kevésműhely vala, s melyet Rembrandt az ő esti sétái alkalmával — már régóta valamely művészi gondolat kivételével tanulmányozott. — Akár hányszor zárandokolt ide, hogy a műhelyben dolgozó ciklopsok csoportját seitzirozza, mindnyiszor valamely körülmény a kép élethűségéről hiányozni látszott.

Egy tavaszi estén előbb az eesetet, hű szolgáját — báránybör sapkáját féltre teite, s bundájába burkolva — a kályha elébe gondolataiba merülve — leült. — Éppen szép és fiatal nejét, ki a városba ment — várta haza.

A zordon időtől átfázva — és dideregve — nem sokára megérkezett neje.

— Tán esik? — kérde Rembrandt. — Sűrű, permete hull — válaszola a szépasszony, — örvendek, hogy ma az estét velem töltöd.

— O, o!... szépasszonyom, — mondá Rembrandt nem oly hirtelenkedve, halld csak: talán sötét is van? — Nagyon sötét.

— Nem vetted észre, hogy a lámpa fény miként veszi ki magát a sötétségben? —

— Igen! Nagyon homályosan és setéten — ijesztőleg nőznek ki. —

— Jól van asszony! És még 9 óra sincs. — Sietnem kell, hogy az alkalmat elne szalasszam. — Add ide fővegem, és rajzkönyvem, — a külvárosba kell mennem ama bizonyos kovács műhelybe, hogy két nap múlva készen lehessen képem, melynek árával az én kedves Janettem gazdagabb lehessen.

(Vége köv.)

H i r e k .

— **Az országos kisedővő egy-
let** kisedővődánk részére 50 frt. értékű fröbel-féle játékokat küldött ajándékba. Ovodánk iránti ezen mély érdeklődés a legforróbb köszönetünket és hálánkat vonja maga után.

— **A kisbirtokosok földhitel** egyesülete érdekében megyénk, képviselője által kiküldött bizottság munkálatait rövid idő alatt befejezi és az aláírási felhívást kibocsátja. Támogassuk fölünk kitelhetőleg ez intézetet, mert az ország ép azon osztályán akar segíteni olesó pénzállal, a mely csak drágán és földet talterhelhetése által, tudott eddig pénzt kapni. A kisbirtokos osztályt meg kell védeni, meg kell menteni a hanyatlástól s ez az intézet az egyik mentő. Megyénkben eddig három alapító van, melyeknek élén br. Kemény György főispán ő mlga áll.

— **A korona udvarán** a csinos nyári kioszk, sör csarnok mult vasárnap át adatott a közforgalomnak. Van legalább egy tisztességesen berendezett helyiség, a hová az ember, mehet. Ajánljuk a közönség figyelmébe. A konyha és szolgálat kitűnő.

— **Egy emberi hullat** fogtak ki mult szombaton az Aranyosbóli. Nem tudják ki lehet. Kórházba szállítottatott.

— **Izonyu emberek.** Svidnikről írják a „M. A.”-nak a következő borzalmas sorokat. Sáros megyében kebeleztet Mesztiszko községben két cigány zsákokkal ellátva éjnek idején elindult oly szándékkal, hogy egy községi lakos krumpli vermét felnyitják s éhező családbelieknek krumplit visznek. — Azonban még utjokban meglátta őket egy mesztiszkoói lakos és éber szemmel kísérte mindaddig, míg a kérdéses verembe értek. Ekkor a tulajdonosnak tudniul adva a dolgot, azzal együtt fejszéssel felfegyverezve, a lopás helyszínére siettek, s a két cigányt munkájukba emelrülve meglepték. — A krumpli tulajdonos fejszével a verem mellett álló egyik cigányt fejbe vágta oly erővel, hogy az szédelegve még néhány lépést ment s ott összerogyott. A másik cigányt, ki a verembe volt szintén fejbe vágta, — a szobába huzozták. A lármára a szomszédok összecsofodulván a tulajdonos és társa a szobában levő cigányt a szomszédok őrizetere hagyták s a másik emlitett cigány után rohantak s azt megtalálva — még életben a ház felé vonszolták s a pitvarba az emberök szemelátára a tulajdonos több fejse csapással örökre elnémitotta. Ezután a szobába menvén, hol a szomszédok őrizték az egyik még élő cigányt, ezt összekötözték, s a tulajdonos a községi bíró és néhány ember után küldött. Eljövén a bíró, (miközben többen pálinkát hozattak s mintha csak sertés ölöshez készülnének felpálinkáztak) a szegény cigány ki öt gyermek atyja volt, az Isten minden kisérvodéseire kérte az illetőt, hogy bár mit csinál vele — csak életét kimélje, hogy szegény éhező családját ha csak koldulva is táplálhassa. De az illető tulajdonos egy órai közös tanácskozás után a legdurvább szidalmak közt a bíró s az ember csoport szemelátára, a legkegyetlenebb módon agyonverte, s az után az előbb megöltel, mint kutyákat — a hora kihuzozta — hol az illetők másfél napig a szabad ég alatt a kutyák és tán más vad állatok szétmarczangolásának voltak kitéve. Harmadnapra (!) a járásbíró és ker. orvos a helyszínére kimentek az ügy állásáról jegyzőkönyvet vettek fel s a gyilkost bekisértették. A bíró és a jelen voltak mind szabadon vannak mai napig is.

— **A női szerelemnek** egy meghatározó példáját beszélik az orosz lapok. Egy Tavarov nevű urat Smolentkben valamiért bányamunkára ítéltek, 14 évre az Uralhegységbe, s azután örökös fogságra Szibériába. Kedves szép, fiatal

neje volt a boldogtalannak. Mihelyt az önfeláldozó nő megtudta, hogy férjére mi sors vár, azonnal elkövetett mindent csakhogy engedtesse meg neki, hogy férje száműzetését és büntetését megosztassa. És könyörgéseinek, térdnecsuszásainak sikerült kieszközölni, hogy férjét csakugyan kivethette, és elment vele. Tizennégy éven át ott volt oldala mellett, türt hideget, éhséget, minden gyötrelmet, csak szerette férje mellett lehessen és némileg enyhítse annak szomorú sorsát. Most telt le a 14 év s Tavarov nem kapott kegyelmet: most megy örökös száműzetésbe Szibériába. A csodálatra méltó nő, ki így mutatja meg, hogy az önfeláldozó hűség és szeretet csodás erejét igazán nem lehet összehasonlítani a világon semmivel, oda is elmegy férjével, követi őt Szibéria rideg sivatagába, hogy ott adják ki lelküket egymás karjában, ha a csapásokat tovább ki nem bírják,

— **A Hekla** kilört február 27-én este 7 órakor s azóta folytonos eruptióban van: A földrengést ötven angol mérföldnyire érzik a vulkán szomszédságában levő helységek. Az a körülmény hogy a kedvezőtlen időjárás folytán a lapok tudósítói nem igen ferhetnek a tűzokádóból, a hírek hiányos voltát vonja maga után. A Heklának ez már a huszannyolcadik kitörése.

— **Ákasztás.** Rózsza Istvánnak, az új pesti rabló gyilkosok egyikének, kivégezése napjaul. hir szerint, aprilis 27 ike van kitűzve. A kivégzés nem a megyeházban fog eszközölni mint eredetileg tervezve volt: hanem Uj pesten a helyszínén. Ugyanis Ujpest előljárásága magára vialta az összes kivégzési költségeket, a mi mintegy 200 frta rug, csakhogy a helyszínén eszközöltesse az akasztás.

CSARNOK

A phonograph.

(Vége.)

Meg van erősítve a lemez végén egy görbített tű, mely a lemez segélyével rezgésbe jő és hegyével felületén áll a hengernek. A hengert könnyen lehet forgatni egy csavar segítségével úgy hogy mindig a tű más és más pontját fogja elérni s rajta egy csavar vésetű karczolatot eszközöl. A csöbe mihelyest bele szóltak, melyben a lemez foglal helyet — és ez által a lemez s a rajta megerősített tű rezgésbe jön nem fogjuk tapasztalni a hengeren a folytonos karczolat, hanem imitt amott kisebb pontocskák, vonalok melyek minősége attól tétetik lehetővé, hogy maga a hang mely a lemez rezgését létre hozta miképpen történt. A hang rezgéseinek photographiáját — a fennebb említett pontok és vonások képezik még pedig megeleveníthető képét. Igen egyszerűen történik a megelevenítés, mint a fényképezés épen. A hengertől a tűt félre kell tölteni, a hengert vissza csavarják arra a helyre a hol volt, midőn a gépbe bele szóltak. A tűt mihelyt régi helyére helyezzük, a hengert rögtön érinteni fogja, t. i. a hol előbb láttuk bele fog érni a karczolásba, miket a tű okozott. A hengert forgatni kell, az eszközölt mélyedésekbe a tű lesülyedni fog majd a pontokból és vonásokból kiszökni látjuk, s ez által a kis lemez, melyhez a tű rögzítve van, rezgésbe jön.

A hang, mint tudjuk nem egyéb rezgésnél melyet, két kis hang szalag eszközöl, a mióltta, csakis a rezgés mivoltától, a hang magas, mélyebb rezgése, az erőtől a rezgés minőségétől tétetik függővé. E szerint a phonograph lemezkeje nemcsak hogy rezgésbe jön hanem ha a csöbe beszélünk-hangot is fog adni (ha valamely) más uton rezgésbe jött. A tű rendes utján halad, melyen rendes rezgést végez, zökkenésses egyforma, vagyis hogy így szabad-

jon kifejezni itt magam — az összekötött lemez oly rezgéseket végez, mint mikor a hang hozta mozgásba, s ezszertint oly hangot is nyerünk, mint az eredeti volt. A phonograph igen egyszerű, annyi complicatioja nincs, mint a telephonnak, hol a rezgésből villamosság, a villamosságból ismét rezgés és azután hang. Egyszerű és tiszta mechanikai működés, a kemény hengeren karczolatokat végez a tű s a karczolatok rezgésbe hozatnak egy lemez által, mely rezgés, mint minden rezgés hangban fog nyilvánulni.

A hengert minden egyes alkalommal ujjal kell fölváltani, a tű karczolásainak közvetlenül nem teszik ki, egy onlappal szükség bevonni s a tű ezen végzi a karczolatot. Természetesen az onlapot mindig használnunk kell mint papírt az íráshoz. Épen, mint a papírt mikor tele írjuk — úgy az onlapot ha tele van karczolván — mással egy ujjal kell fölserélni, s minden tetszőleges időben a hengerre alkalmazni. A hengert úgy forgatjuk mint a sipládán a fogantyut, s ezen készülék mindig elmondja a szavakat, melyeknek elmondása rezgésbe a lemezt, miután a tű is elvégezte karczolatait. Az onlapot évek után is elküldhetjük bárhova, s mihelyt ráerősítettük a phonograph hengerére a hengert forgatni kezdjük a rég hallott szavakat megint érteni fogjuk épen úgy mint azok leírva voltak. Nemcsak a szavakat fogjuk hallni de hangot is s egy ilyen lapot, ha régi világból bírnánk — elmondaná p. o. a görög kor egész zene világát, mint a leírások s az ezekhez kapcsolt phantasia szülemények.

Megvan a phonograph, ha utánunk ilyenek fognak az utókor számára maradni, bizonyára a jövőkor egy egész Wagner-opera előadást élvezhetni fog, ha leírjuk azokat a phonographra. A phonograph hangja nem emberi hang, midőn a hang lágyidomulásait kell visszaadnia, kemény csengése van s épen azért alkalmazható a Wagneri operákhoz.

Elég az, hogy a phonographnak még csinálni kell, nincs a tökély teljes fokán. A szavakat elég érthetően adja vissza, mint a kellő magasságot és mélyiséget. —

Midőn az első phonographot Amerikából Párizsba hozták, a hajon sok unalmas órákat üzött el.

Igy, hogy többet ne mondjunk elénekelte az angol nemzeti himnust, a God save the Quel-t, hanem lejjebb kezdte egy hanggal a dallamot. A phonograph a himnust többször és pedig tetszés szerint elénekelte, s mindig az eredeti hamis hangból, egy hanggal lejjebb.

A phonograph még nem tökéletes eszköz, hanem reméljük, hogy mint minden találmányok — vasut, gőzök gépek, telegraph — az idő egységével teljesen megszületnek és semmi kívánni valót nem hagynak fön.

Azt hiszem, hogy nem sokára be is fognak következni, mert a phonograph számára nagy szerep van előírva az emberiség fejlődésére, hivatására nézve.

Van megint egy ujabkor csodánk.
H. Dózsa Góza.

KÖZGAZDASÁG.

A trágyázás vagy a földnek időnkénti javítása.

(folytatás.)

De kérdésbe jön mit akarunk a szántóföldön természetien és pedig azért hogy aztán oly termékenyítő trágyát hordjunk arra; — mely a természetű növény főbb részeit magába foglalja s azt táplálni elegendőleg képes. Igy p. o. ha buzát vagy rozsot akarunk természetien azon földre soha sem szabad fris trágyát hordani, mert a vetés megdől szűköt

kap, de ha ez nem történnék is szalmát nevel csak és nem szemet.

Ezeknek felsorolása után ajánlatos ismét a trágya gödröknek elrekesztése, a végett; hogyha pl. szántóföldeink különböző természetűek vagy különböző növényeket természetünk, erre különféle termékenyítő trágya anyagunk legyen. A fiokozás vagy elválasztás nem felette szükséges ugyan, mert az okos gazda mindig tudja hogy hol van az érettebb trágya, de biztosság tekintetéből mégis ajánlható. A fiokozás egyszerű módon történik az egyikben ugyanis alommal felettebb vegyített trágyát gyűjtünk, hogy így teljesen megne rohdadjon; a másikban a ló és marha trágyát tesszük keverve, hogy azt agyagosabb földünkbe használhassuk stb.

Mindezekkel azonban még minden elérve nincsen; — Az okos gazdának még a következőkre kell ügyelni a trágya kezelésnél.

Először is gondunk legyen arra hogy a trágya gödör oldalaira jutott részeket hosszú alomszalmába göngyölhessük s jól letaposva rakjuk fel, míg a középre higabb trágya részt, különböző szemetet, s korhadó vegyíthetünk. Ez nem lényeges kezelési módja ugyan a trágyának, de tisztaság kedvért igen ajánlatos. Ott maradhat el ez csak, a hol a trágya gödörnek a földszinén felül vagy deszka vagy kökarczata van; mi a lé szét folyását s az udvaron támodható rut mocsárokat akadályozza.

A trágyát, a trágya gödör alján soha sem szabad egészen szét teríteni; úgy hogy, pl. a ma kihordott trágyára a holnapit, a holnaputántit rakjuk míg az bizonyos magasságot nem ért s csak aztán kezdünk ujsort. Még pedig azon egyszerű okból, hogy a szétterített keskenyregű trágyát a levegő hamar kiszáritaná, s annak legtermékenyebb része párologna el.

A trágya gödörnek azért ajánlottunk legfeljebb 5 lábnyi mélységet, 1-ször mert az egymásra halmozott trágya tulrohdásba menne, át, és egyenlőtlenül történnék az érés. 2-szor mert annak igen ajánlatos forgatása is nehezen történnék és 3-szor lehetlenné válna az összetaposás, mit szintén igen ajánlunk.

(Vége köv.)

Bécsi Tőzsde.

1878. 9/4.

Magyar arany-jaradék 1.	86.60
Magyar) kinestéri utalvány 1 kibocsát	118.50
Magyar) kinestéri utalvány 2 kibocsát.	108.75
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kibocsát.	73.—
Magyar állami kötvény 1876.	64.75
Magyar vasuti kölcsön	97.50
Magyar földtehermentesítő kötv.	73.—
Temesvári földtehermentesítő kötv.	77.25
Erdélyi földtehermentesítő kötv.	76.50
Horvát-Szlavon földtehermentesítő kötv.	—
Magyar szőlő váltásig kötv.	79.75
Oszt. egységes államadosság papban	61.60
Oszt. egységes államadosság ezüstben	65.50
Oszt. aranyjaradék	73.70
1860. állam sorsjegye	111.—
Oszt. nemzeti bankrészevény	738.—
Oszt. hitelrészevény	216.25
Magyar hitelbank	198.25
Ezüst	106.15
Os. k. arany	5.72
Napoleonkor	9.71
Német birod mark	59.75
London	121.50

Felelős szerkesztő és kiadó: V. V. V.

H I R D E T É S E K.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.

Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.
ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczatani ábrával.

Dr. Ernst L.-től

ára 2 frt.

Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernst L.

ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTŐL, mely a folyamatban volt keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

ára 25 kr.

Az Ördög fia című regény füzetekre.

ára 25 kr.

Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.

Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetekre. 25 kr.

Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény árakon megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

Vidékre járó ügynökönk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyzést.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számptalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Leccélbeli megkeresésre is.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

(15-94 102)

SYLVIUS BOAS urnak

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

az **Auxilium orientis** feltalálója
Specialista idegbajokban
Igen tisztelt uram!

F. évi aug. 7-ikéről kelt levelét vettem s azonnal válaszoltam volna, de miután fiamnál, kivel az ön *Auxilium orientis*-ét használtattam a görcsök elmúltak várni akartam, hogy megtudjam valjon ismétlődni fognak e azok, de istennek hála aggodalmam alaptalan volt s így fiam ismét az iskolába járhat kényszerítve látom magam ezért önnek, mint *ki Auxilium orientis* szerével fiamat visszaadta, legmelegebb köszönetem nyilvánítani.

Thieme Lajos kertész

Hogy a fenebbiek igazság on alapulnak bizonyítom.

Nitzschke F.
k. előljáró.

községi
pecsét.

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!
felülmulhatatlan

BÖRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a hölgyvilág által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitűnő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. LEOSSE-től, PÁRIS-ban

Ezen világhírű bőrtisztító-szer valamennyi szépség-
pitő-szer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bi-
zonyul szeplők, napégés, rezesség, sárga foltok, pör-
senések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos
eltávolítására.

A RAVISSANTE az arczszinnek feltűnően szép, halvány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdeséget ad, a bőrt és kezeket gyöngéddé teszi, a lég behatásától megóvjaa s gyöngéd bőrt szerez a legkésőbb öregségig.

Budapesten kapható valódi minőségben **TÖRÖK JÓZSEF**
gyógyszerész urnál, király-utca 7 sz.

Kölcsvártt **VALETINI ADOLF** ur gyógyszerertárában.
Tordán **TRAJANOVITS EDE** ur gyógyszerertárában
Nagy eredeti üvegtok ára 2 f. 50 kr. Kis eredeti üvegtok ára 1 f. 50 kr.

KÖZPONTI SZÉTRÜLDÉSI RAKTÁR:
SCHWARZ HENRIK
Budapest, Mária Valeria-utca 9 sz.